

DEJVID GEMEL
LEGENDA

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

David Gemmell

LEGEND

Copyright © 1986 by David A. Gemmell

Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Ovu knjigu s ljubavlju posvećujem troma veoma naročitim ljudima. Ocu Bilu Vulfordu, bez koga Drus Legenda nikad ne bi stajao na zidinama Dros Delnoka. Majci Olivi, koja mi je usadila ljubav prema pričama u kojima junaci nikad ne lažu, zlo retko kad pobedi, a ljubav je uvek iskrena.

I mojoj ženi Valeri, koja mi je pokazala da život može biti poput priča.

Veliku zahvalnost dugujem i Raselu Klotonu, Timu Lentonu, Tomu Tejloru, Niku Hopkinsu i Steli Grejam za pomoć u čitavom ovom poduhvatu.

Predgovor

Dejvid Gemel bio je jedinac, često usamljen, i kao mnoga takva deca živeo je u svetu mašte i sam za sebe izmišljao priče zasnovane na onima koje bi pročitao. Počeo je da ih zapisuje: kratke akcione pripovetke, uzvišene i pustolovne ljubavne priče i poeziju. Kasnije je postao novinar i možda mu je ovo na neko vreme zadovoljilo stvaralački poriv.

Kada je imao dvadeset osam godina i radio u novinama u Nju Hejstingsu, rekli su mu da možda ima rak. Išao je na ispitivanja i morao je da čeka rezultate dve nedelje. Kako nikad nije bio strpljiv, nedelje su se veoma odužile. Bio je kod kuće na bolovanju, dosađivao se i brinuo, i supruga Val predložila mu je da napiše roman. Tako je iskopao pisacu mašinu i seo da vratolomnom brzinom napiše priču pod nazivom *Opsada Dros Delnoka*. Bila je to priča o junacima, u kojoj najveću tvrđavu na svetu napada najveća vojska na svetu. Dok je radio, Dejvid je u sebi odlučio da, ako ima rak, tvrđava padne, a ako se ispostavi da je zdrav, Dos Delnok preživi.

Opsada Dros Delnoka bila je najherojskija od svih herojskih fantastika. Junak je govorio poprilično zvanično, čak i u žaru bitke ili vođenja ljubavi, kao da je svestan svog položaja u epskoj priči. Junakinja je bila ratoborna, ali ženstvena. Dejvid je kasnije priznao da knjiga nije bila preterano dobra, i pošto je iz bolnice primio izveštaj da raku nema ni traga, odahnuo je i ostavio rukopis u fioku na nekoliko godina.

Kada ga je konačno izvadio da ga ponovo pročita, video je kako je u pitanju mešavina priča koje je voleo kao dečak, i to ne baš originalna. *Gospodar prstenova*, knjige o Konanu i priče o Divljem zapadu njegovog omiljenog pisca Luja Lamura – sve se to videlo u sadržaju. Ipak, takođe je shvatio da ima i tri dobre strane. Po strukturi je bila gotovo savršena. Scene bitaka, premda pomalo stilizovane, bile su životne i jarke. I srce knjige, stari ratnik Drus, zasnovan na njegovom poočimu Bilu, bio je lik od krvi i mesa koji je oživljavao na stranicama i povlačio za sobom ostatak likova.

Zato se dao na posao da ponovo napiše knjigu od nule, i ovog puta je u središte događaja stavio stvarne ljude – od kojih je s nekima radio. Odbacio je visokoparni jezik, otmeno ali beskrvno mačevanje, zvanične objave o ljubavi, časti i značaju civilizacije. Uticaj je i dalje vidljiv, ali sada je pažljivo probrao ono najbolje. Dros Delnok podseća na neki mračniji Minas Tirit. Nepovezani razgovori vojnika branilaca zvuče kao odjek jetkog humora Lamurovih lakonskih kauboja i revolveraša u crnom. A ključni, središnji lik Drus oslanja se na ratničkog kralja kog je stvorio Robert E. Hauard.

Ovog puta junakinja Virej je razdražljiva beštija u nastajanju i plaši se vezivanja. Junak Rek je kukavica i odlazi u Dros Delnok samo zato što se više plaši gubitka ljubavi od gubitka života. Sporedni likovi sada oživljavaju na stranicama jer je Dejvid posmatrao prijatelje i kolege na poslu i preveo odnose

u prosečnoj kancelariji u uverljive svakodnevne drame običnog sveta u tvrđavi pod opsadom.

A iznad svih njih krupnim koracima kretao se Drus sa svojom ogromnom sekirom Snejgom. Kao Konan Varvarin, Drus nije bio samo snagator već i strateg i rođeni vođa. Drus je s Konanom delio i ljubav prema lutanju, i proputovao je drenajski svet stazom koja vodi od bitke do bitke, i naposletku ga odvodi, kao što je oduvek i znao, u susret smrti na zidovima Dros Delnoka. Legenda o njemu stiže do tvrđave pre njega i iz ponašanja drugih likova postaje nam jasno kako je Drus već deo mita.

Dejvida je spopala opsesija. Nosio je rukopis sa sobom u kancelariju i radio u pauzi za ručak i kad nije bilo mnogo posla. Kada svi uveče odu kući, on je ostajao za stolom i kucao. Čak i u dane kada je časopis izlazio, prestao bi da kuca taman koliko da pročita probni primerak, pa bi se vratio pisačkoj mašini da završi rečenicu. Ostali novinari i slovoslagачi prepoznali su opsednutost i zadirkivali su ga. Dejvid bi se samo osmehnuo i nastavio da kuca. Znao je da priča sjajnu priču.

Ubacio je sve što je znao o životu i sve što je od života želeo. Pisao je iz srca i nije mario šta odaje o sopstvenim stremljenjima, nadama i snovima. Kao veoma romantičan čovek, verovao je u snagu ljubavi, mogućnost iskupljenja i moć Izvorišta.

Kad je završio, morao je da odluči kako da nazove knjigu. *Opsada Dros Delnoka* bilo je previše opisno. Poigravao se *Legendom o Dros Delnoku* i *Drusom Legendom* i još desetak naslova. Bio je siguran samo da će uključivati i reč „legenda“. Prijatelji i kolege predlagali su ovo i ono, od čega štošta nije za štampu. Prošlo je iznenađujuće dugo dok nije spoznao jedini pravi, odgovarajući naslov.

Kada je 1984. godine knjiga izašla, Dejvid je pretraživao knjižare u Hejstingsu u potrazi za primerkom i na kraju našao dva komada u radnjici pored mora. Užasavale su ga korice prvog proširanog izdanja – govorio je da liče na hrčka u oklopu. *Legenda* je doživela umeren uspeh i dovoljno se prodavala da izdavač zatraži još knjiga.

U naredne dvadeset dve godine napisao je još trideset knjiga, ali *Legenda* mu je uvek bila omiljena, i omiljena je među mnoštvom obožavalaca. Radio je na svojoj spisateljskoj veštini i stil mu se popravio, a likovi postali složeniji i protivurečniji. Dodao je slojeve sivog crno-belog jasnoći *Legende*, ali, kao što je uvek govorio, ako dodaš previše sivila, dobiješ samo sivu knjigu.

Više puta se vraćao temi opsade, ali tek u poslednjoj trilogiji bacio se na najveću opsadnu priču na svetu, priču o Troji. Nije doživeo da završi poslednju knjigu. Kao što i dolikuje, tvrđava ovog puta, naravno, jeste pala.

Prolog

Drenajski glasnik uznemireno je čekao pred vratnicama prestone dvorane, nadirski stražari s njegove obe strane zurili su napred, kosih očiju prikovanih na tamno drvo sa ukrasom u obliku bronзанog orla.

Suvim jezikom je oblizao suve usne i namestio purpurni ogrtač oko koščatih ramena. Bio je krajnje samopouzdan u dvorani za savetovanja u Drenanu, skoro hiljadu kilometara južno, kada ga je Abalejn zamolio da na sebe preuzme ovaj škakljiv zadatak: da otputuje do dalekog Gulgotira i potvrdi sporazume sa Ulrikom, gospodarom nadirskih plemena. Bartelus je već pomagao oko pisanja sporazuma i dva puta je prisustvovao pregovorima u zapadnoj Vagriji i na jugu, u Mašrapuru. Svima je jasno koliko je trgovina presudna i da je neophodno izbegavati skupe poduhvate kao što je rat. Ni sa Ulrikom neće biti ništa drugačije. Istina, na severnoj zaravni je opljačkao neke države, ali s druge strane, oni su dažbinama i razbojničkim upadima već vekovima sisali krv njegovom narodu; sami su posejali seme sopstvenog uništenja.

Ne i Drenajci. Oni su se prema Nadircima oduvek odnosili odmereno i učtivo. Abalejn je sam dvaput posetio Ulrika na severu, u onom njegovom gradu od šatora – i dočekali su ga kraljevski.

Ipak, Bartelus se prenerazio koliko je Gulgotir razoren. Nikakvo čudo što su razvalili ogromnu kapiju, ali potom su osakatili i mnogobrojne braniocce. Trg u glavnom utvrđenju krasila je humka od ljudskih ruku. Bartelus se strese i izbacilo to sećanje iz glave.

Ostavili su ga da čeka tri dana, ali bili su učtivi – čak prijatni.

Opet je namestio ogrtač, svestan da njegovom vitkom, koščatom telu glasnička oprava i ne pristaje baš najbolje. Uzeo je platnenu maramicu s pojasa i obrisao znoj sa čele. Žena mu je neprestano skretala pažnju kako mu se, kad god se uznemiri, glava zaslepljujuće blista. Više bi voleo da takva zapažanja zadrži za sebe.

Obuzdao je drhtaj i krišom bacio pogled na desnog stražara. Čovek je bio niži od njega i nosio je špicasti šlem obrubljen kozjom kožom. Na sebi je imao grudni oklop od lakiranog drveta, a u ruci nazubljeno koplje. Lice mu je bilo pljosnato i surovo, oči tamne i kose. Ako Bartelusu ikad zatreba čovek da nekome odseče ruku...

Baci pogled ulevo – i pozele da nije, jer levi stražar ga je posmatrao. Oseti se kao zec na kog se ustremio jastreb i žurno vrati pogled na bronzanog orla na vratima.

Na sreću, čekanje se završi i vrata se otvoriše.

Bartelus duboko udahnu i umaršira unutra.

Prostorija je bila dugačka, a tavanicu oslikanu freskama podupiralo je dvadeset mermernih stubova. Sa svakog od njih, po buktinja je bacala mršave, razigrane senke na zidove preko puta, a pored nje je stajao po jedan nadirski stražar s kopljem.

Očiju čvrsto prikovanih ispred sebe, Bartelus je odmarširao pedeset koraka do prestola na mermernom podijumu.

Na njemu je sedeo severnjački vojvoda Ulrik.

Nije bio visok, ali je isijavao moć, i kako je Bartelus kročio u sredinu prostorije, prenerazila ga je sama životna snaga tog čoveka. Imao je visoke jagodice i kosu crnu poput ponoći, kao i svi Nadirci, ali kose oči bile su mu ljubičaste i neverovatne. Lice mu je bilo crnpurasto, a zbog trokrake brade delovao je demonski, no srdačan osmeh poricao je ovo poslednje.

Ipak, na Bartelusa je najveći utisak ostavila činjenica da nadirski plemić na sebi ima belu drenajsku odoru sa izvezenim grbom Abalejnove porodice: zlatnim konjem koji se propinje iznad srebrne krune.

Glasnik se duboko pokloni.

„Gospodaru, donosim ti pozdrave lorda Abalejna, izabranog za vođu slobodnog drenajskog naroda.“

Ulrik u odgovor klimnu glavom i mahnu mu da nastavi.

„Moj gospodar Abalejn čestita ti na veličanstvenoj pobedi nad gulgotirskim pobunjenicima i nada se da ćeš, sada kada su užasi rata za tobom, moći da razmotriš nove sporazume i trgovačke dogovore o kojima je s tobom raspravljao prošlog proleća, tokom izuzetno prijatnog boravka ovde. Donosim pismo od lorda Abalejna, kao i sporazume i dogovore.“ Bartelus kroči napred i pruži mu tri svitka. Ulrik ih uze i pažljivo ih spusti na pod pored prestola.

„Hvala ti, Barteluse“, kaza. „Reci mi, plaše li se zaista Drenajci da će moja vojska odmarširati na Dros Delnok?“

„Gospodaru, je l' to neka šala?“

„Ni slučajno“, reče Ulrik nedužno, dubokim zvučnim glasom. „Trgovci mi rekoše da se u Drenanu vodi žestoka rasprava.“

„Besposličarski tračevi i ništa više“, reče Bartelus. „Sâm sam pomogao pri sastavljanju sporazuma i ako ikako mogu pomoći oko složenijih pasusa, bilo bi mi zadovoljstvo da vam se nađem.“

„Ne, siguran sam da su u redu“, reče Ulrik. „Ipak, jasno ti je da moj šaman Nosta Han mora da ispita znamenja. Primitivan običaj, znam, ali svakako razumeš?“

„Naravno. To je pitanje tradicije“, kaza Bartelus.

Ulrik dvaput pljesnu rukama i iz senki sleva izađe smežuran starac u prljavoj tunici od kozje kože. Pod mršavom desnom rukom nosio je belo pile, a u levoj široku, plitku drvenu činiju. Kada je prišao, Ulrik je ustao, pružio ruke i uhvatio pile za vrat i noge.

Ulrik ga polako podiže iznad glave – a onda, dok je Bartelus užasnuto širio oči, spusti pticu, pregrize joj šiju i otkinu glavu s tela. Krila mahnito zalepršaše i krv pokulja, šiknu i natopi belu odoru. Ulrik je držao drhtavo telo iznad činije i posmatrao kako poslednji ostaci krvi mrljaju drvo. Nosta Han sačeka dok i poslednja kap nije iscurila iz mesa, pa prinese činiju usnama. Pogleda u Ulrika i odmahnu glavom.

Vojvoda odbaci pticu u stranu i polako skide belu odoru. Ispod nje je imao crni grudni oklop i mač za pojasom. Podiže bojnu kacigu od crnog čelika koja je stajala pored prestola, oivičena srebrnim lisičjim krznom, i stavi je na glavu. Obrisa krvava usta o drenajsku odoru i nehajno je baci prema Bartelusu.

Glasnik pogleda u krvavo platno pred nogama.

„Bojim se da znamenja nisu prijatna“, kaza Ulrik.

1

Rek je bio pijan. Nedovoljno da bi to imalo ikakve veze, ali dovoljno da više ništa nema veze, mislio je, zagledan u rubin-crveno vino koje je bacalo krvave senke po kristalnoj čaši. Razgorela drva u ognjištu grejala su mu leđa, dim ga je pekao u očima, a oštar miris mešao se sa smradom neopranih tela, zaboravljenih jela i ubuđale, vlažne odeće. Kada je zrak hladnog vazduha blago očešao sobu, plamen fenjera nakratko je zaplesao na ledenom vetru. Potom je promaje nestalo kada je pridošlica zalupio drvena vrata i promrmljao izvinjenje pretrpanoj krčmi.

Razgovori koji su zamrli u iznenadnom naletu mraznog vazduha sada se nastaviše; desetak glasova iz različitih grupa stapalo se u žamor besmislenih zvukova. Rek je pijuckao vino. Strese se na nečiji smeh – zvuk je bio hladan poput zimskog vetra koji bije u drvene zidove. Kao kad ti neko pređe preko groba, pomisli. Čvršće se umotao u plavi ogrtač. Nije morao da čuje reči kako bi znao temu svakog razgovora; ista je već danima.

Rat.

Kakva mala reč. Kakve teške, samrtne muke. Krv, smrt, osvajanje, glad, kuga i užasi.

Još smeha zapršta sobom. „Varvari!“, zaurla neko da nadjača žagor. „Laka lovina za drenajske kopljanike.“ Još smeha.

Rek je piljio u kristalni pehar. Tako divan. Tako krhak. Sačinjen pažljivo, čak s ljubavlju; izbrušen kao neki paučinast dijamant. Podigao je kristal do lica i video odraze desetina očiju.

Svako ga je optuživalo. Na tren je želeo da razmrskata staklo na deliće, da uništi i oči i optužbe. Ipak, nije. Nisam budala, rekao je sebi. Još ne.

Krčmar Horeb obrisao je debele prste o peškir i bacio umoran ali oprezan pogled na gomilu – u pomnoj potrazi za ma kakvim znakom nevolja – spreman da se umeša rečju i osmehom pre nego što se ukaže potreba za režanjem i pesnicama. Rat. Šta to u jednom krvavom poduhvatu na pomolu spušta ljude na životinjski nivo? Neke pijance – većinu, zapravo – Horeb je dobro poznao. Mnogi su bili porodični ljudi; zemljoradnici, trgovci, zanatlije. Svi prijateljski nastrojani; uglavnom saosećajni, pouzdani, čak blagorodni. A evo pričaju o smrti i slavi i spremni su da umlate ili ubiju ma koga ako posumnjaju da taj gaji naklonost prema Nadircima. Nadirci – čak i samo ime izražavalo je prezir.

Ipak, naučićete, mislio je tužno. O, još kako će naučiti! Horeb je pogledom preletao na sobi; s toplinom kad je naišao na ćerke koje su raspremale stolove i služile krigle. Na neku raskalašnu šalu sićušna Dori zarumenela se ispod pegica; Besa, slika i prilika majke, onako visoka i plava; Nesa, debela i ružnjikava i sveopšta ljubimica – uskoro će se udati za pekarskog šegrtu Norvasa. Dobre devojke. Pravi-pravcati dar.

Potom mu pogled pade na visoku priliku u plavom ogrtaču, koja je sedela kraj prozora.

„Majku mu, Rek, trgni se malo“, progunđa, svestan da ga čovek neće čuti. Horeb se okrenu na drugu stranu, opsova, pa skide kožnu kecelju i dograbi poluprazan krčag piva i kriglu. Kao da mu je nešto naknadno palo na pamet, otvori omanji kredenac i izvadi bocu porta koju je čuvao za Nesino venčanje.

„Dve glave gore misle od jedne“, reče i uglavi se u stolicu preko puta Reka.

„Pravi prijatelj se u nevolji prodaje“, odvrati Rek, prihvati ponuđenu flašu i dopuni čašu. „Znao sam jednom jednog generala“, reče, zapilji se u vino i dugim prstima polako promućka čašu ukруг. „Nikad nije izgubio bitku. Nikad nije ni pobedio.“

„Kako to?“, zapita Horeb.

„Znaš odgovor. Već sam ti pričao.“

„Slabo pamtim. Pored toga, volim da slušam tvoje priče. Kako to da nikad nije ni pobedio ni izgubio?“

„Predao bi se kad god mu zapreti opasnost“, kaza Rek. „Oštroomno, a?“

„Zašto su ga ljudi sledili ako nikad nije pobeđivao?“

„Jer nikad nije gubio. Pa nisu ni oni.“

„Je l' bi ga ti sledio?“, upita Horeb.

„Ja ne sledim više nikoga. Ponajmanje generale.“ Rek okrenu glavu i oslušnu isprepletano torokanje. Zažmuri i usredsredi se. „Slušaj ih“, kaza tiho. „Čuj kako pričaju o slavi.“

„Ne znaju ništa o tome, Rek, prijatelju moj. Nisu videli, niti okusili. Vrane poput crnog oblaka nad bojnim poljem goste se očima mrtvacu, lisice trgaju odsečene žile, crvi...“

„Prekini, majku mu... Ne moraš da me podsećaš. E, da me izeš ako krenem. Kad se Nesa udaje?“

„Za tri dana“, odgovori Horeb. „Dečko je dobar, paziće je. Stalno joj peče kolače. Uskoro će izgledati kao bure.“

„Ovako ili onako“, reče Rek i namignu.

„To svakako“, odgovori Horeb i široko se isceri. Ljudi su sedeli u sopstvenoj tišini i puštali da ih zapljuskuje buka; svaki je pio i razmišljao, bezbedan u ovom dvočlanom krugu. Posle nekog vremena Rek se nagnu napred.

„Prvo će napasti Dros Delnok“, kaza. „Znaš da tamo ima svega deset hiljada ljudi?“

„I manje, kako čujem. Abalejn je smanjio redovnu vojsku i usredsredio se na regrutovanje meštana. Ipak, imaju šest visokih zidova i snažno utvrđenje. A ni Delnar nije glup – bio je u bici za Skeln.“

„Stvarno?“, reče Rek. „Čuo sam da se tamo jedan čovek sam suočio s deset hiljada i da je obarao planine na dušmane.“

„Saga o Drusu Legendi“, kaza Horeb dubljim glasom. „Pripovest o divu čije oči seju smrt a sekira užas. Okupite se, deco, i držite se podalje od senki za slučaj da zlo vreba dok pričam ovu priču.“

„Nosi se!“, kaza Rek. „Nekad bi me to prestravilo. Poznao si ga, je l' da – Legendu, hoću reći?“

„Nekad davno. Kažu da je mrtav. Ako nije, sigurno ima preko šezdeset godina. Zajedno smo bili na tri vojna pohoda, ali sam samo dvaput razgovarao s njim. Ipak, jednom sam ga video na delu.“

„Je l' bio dobar borac?“, upita Rek.

„Sjajan. To je bilo baš pre Skelna i poraza Besmrtnika. Samo čarka, zapravo. Da, bio je vrlo vičan.“

„Horebe, ti baš ne preteruješ s pojedinostima.“

„Hoćeš da zazvučim kao one ostale budale koje tručaju o ratu i smrti i ubijanju?“

„Ne“, reče Rek i iskapi vino. „Ne, neću. Poznaješ me, je l' da?“

„Dovoljno da mi se bez obzira na to i dalje sviđaš.“

„Bez obzira na šta?“

„Bez obziru na činjenicu da se ne sviđaš sam sebi.“

„Naprotiv“, kaza Rek i nali novu čašu. „Poprilično se sviđam sebi. Samo što bolje sebe poznajem nego većina ljudi.“

„Znaš šta, Rek, ponekad pomislim da previše očekuješ od sebe.“

„Ne. Ne, očekujem vrlo malo. Znam svoje slabosti.“

„Čudno ti je to sa slabostima“, reče Horeb. „Većina će ti reći da poznaje svoje slabosti. Kad ih pitaš, kažu ti: 'Pa, pod jedan, previše sam široke ruke.' Dobro, ajde. Izlistaj svoje ako baš moraš. Za to krčmari i služe.“

„Pa, pod jedan, previše sam široke ruke – naročito prema krčmarima.“

Horeb odmahnu glavom, osmehnu se i utonu u tišinu.

Isuviše pametan za junaka, isuviše uplašen za kukavicu, mislio je. Posmatrao je prijatelja kako prazni čašu, podiže je do lica i pilji u sopstveni izlomljen odraz. Horeb je na tren mislio da će je polupati, toliko je besa bilo na Rekovom rumenom licu.

Potom mlađi čovek pažljivo vrati pehar na drveni sto.

„Nisam budala“, reče. Ukoči se kad shvati da je progovorio naglas. „Majku mu!“, kaza. „Konačno me hvata piće.“

„Da ti pomognem do sobe“, ponudi Horeb.

„Imaš upaljenu sveću?“, upita Rek klateći se u stolici.

„Naravno.“

„Nećeš pustiti da mi se ugasi, je l' tako? Nisam ljubitelj mraka. Ne plašim se, razumeš. Samo ga ne volim.“

„Neću dopustiti da se ugasi, Rek. Veruj mi.“

„Verujem ti. Spasao sam te, pa zar nisam? Sećaš se?“

„Sećam se. Daj mi ruku. Odvešću te do stepenica. Ovuda. Bravo. Nogu pred nogu. Odlično!“

„Nisam oklevao. Pravac unutra, s mačem na gotovs, a?“

„Jeste.“

„Ne, nije. Dva minuta sam stajao i drhtao. A ti si zaradio posekotinu.“

„Ali svejedno si ušao, Rek. Kako ne razumeš? Nije bitna rana – svejedno si me spasao.“

„Meni je bitna. Je l' imam sveću u sobi?“

Iza njega se nalazila tvrđava, turobna i siva, i ocrtavala se u plamenovima i dimu. Zvuci bitke zvonili su mu u ušima dok je trčao i isprekidano disao, a srce mu bubnjalo. Osvrnu se. Tvrđava je bila blizu, bliže nego ranije. Ispred nje su se nalazili zeleni bregovi i zaklanjali Sentransku ravnicu. Svetlucali su i uzmicali pred njim, začikavali ga spokojem. Potrča brže. Jedna senka pade na njega. Kapija tvrđave se otvori. Borio se protiv sile koja ga je vukla nazad. Plakao je i preklinjao. Ipak, kapije se zatvoriše i on se nađe natrag, posred bitke, s krvavim mačem u drhtavoj ruci.

Probudio se razrogačenih očiju i raširenih nozdrva, a u plućima mu se nadimao vrisak u zametku. Po licu ga je gladila neka meka ruka, a nežne reči su ga umirivale. Oči mu se usredsrediše. Bližila se zora i ružičasta svetlost devičanskog dana probijala se kroz led sa unutrašnje strane prozora spavaće sobe. On se prevrnu.

„Nemirno si spavao“, reče mu Besa dok ga je milovala po čelu. On se osmehnu, navuče jorgan od gušćijeg perja preko ramenâ i privuče je k sebi ispod pokrivača.

„Sad nisam nemiran“, kaza Rek. „Kako i da budem?“ Toplo-
ta njenog tela uzbuđivala ga je dok ju je mazio po leđima.

„Danas ne“, reče ona, lako ga poljubi u čelo i izmaknu se.
Zbaci jorgan, strese se i pretrča preko sobe da skupi odeću.
„Hladno je“, kaza. „Hladnije nego juče.“

„Ovde je toplo“, iznese on i pridiže se da je posmatra kako
se oblači. Ona mu posla poljubac.

„Može s tobom čovek lepo da se poigra, Rek. Ali neću da
ti rađam decu. Sad izlazi iz tog kreveta. Jutros je stigla grupa
nekih putnika i iznajmili smo im ovu sobu.“

„Besa, prelepa si. Da imam imalo razuma, oženio bih se
tobom.“

„Onda je dobro što nemaš, jer odbila bih te, a tvoja sujeta
to ne bi podnela. Tražim nekoga postojanijeg.“ Osmeh je
ublažio žaoku njenih reči. Skoro sasvim.

Vrata se otvoriše i unutra upade Horeb; na bakarnom
poslužavniku nosio je hleb, sir i jednu kriglu.

„Kako glava?“, zapita i spusti poslužavnik na drveni sto
pored kreveta.

„Dobro“, reče Rek. „Je l' to sok od pomorandže?“

„Jeste i koštaće te papreno. Nesa je sačekala onog vagrij-
skog trgovca u zasedi dok se iskrcavao. Čekala je sat vreme-
na i samo što nije zaradila promrzline da bi tebi nabavila
pomorandže. Ne bih rekao da si zaslužio.“

„Činjenica“, reče Rek. „Tužna ali istinita.“

„Je l' stvarno danas krećeš na jug?“, upita Besa dok je
Rek srkutao voćni sok. On klimnu glavom. „Nisi normalan.
Mislila sam da ti je bilo dosta Rejnarda.“

„Kloniću ga se. Je l' mi odeća čista?“

„Dori ju je prala satima“, kaza Besa. „A zašto? Da bi je ti
uštrokavio u šumi Grejven.“

„Ne radi se o tome. Kad odlazi iz grada, čovek uvek treba da izgleda što bolje može.“ Baci pogled na poslužavnik. „Sa sirom nisam u stanju da se suočim.“

„Nije bitno“, reče Horeb. „Svejedno je uračunat u cenu!“

„U tom slučaju ću ga pojesti na silu. Je l' bilo danas još nekih putnika?“

„Karavan trgovaca začinima zaputio se u Lentriju i proći će kroz Grejven. Dobro naoružana dvadesetorica. Zaobilaze prema jugozapadu. I neka žena koja putuje sama, ali već je otišla“, reče Horeb. „I još skupina hodočasnika. Ali oni polaze tek sutra.“

„Žena?“

„Ne baš“, reče Besa. „Ali zamalo.“

„Dobro, mala“, kaza Horeb sa širokim osmehom, „zloba ti nimalo ne pristaje. Visoka devojka na dobrom konju. I naoružana je.“

„Mogao sam da krenem s njom“, reče Rek. „Možda bi putovanje bilo prijatnije.“

„I mogla bi da te zaštiti od Rejnarda“, kaza Besa. „Tako je i izgledala. Dobro, Regnak, oblači se sad. Nemam vremena da sedim i gledam te kako doručkuješ tu kao neki gospodin. Već si dovoljno rusvaja izazvao u ovoj kući.“

„Ne mogu da ustanem dok si ti tu“, pobuni se Rek. „Bilo bi nedolično.“

„Stvarno si kreten“, reče ona i pokupi poslužavnik. „Oče, izvuci ga iz kreveta ili će ležati tu ceo dan.“

„Rek, u pravu je“, reče Horeb kad se vrata zatvoriše za njom. „Vreme ti je za pokret, a pošto znam koliko ti dugo treba da se upristojiš za javnost, mislim da ću te ostaviti da se time baviš.“

„Čovek mora da izgleda najbolje što može...“

„...kad odlazi iz grada. Znam, Rek, uvek to kažeš. Vidimo se u prizemlju.“

Kada je ostao sam, Rekovo držanje se promeni; borice od smeha oko očiju pretopiše se u belege napetosti, gotovo tuge. Drenajci su, kao svetska sila, gotovi. Ulrik i nadirska plemena već marširaju prema Drenanu i u ravničarske gradove doploviće na rekama krvi. Ako bi svaki drenajski ratnik ubio po tridesetoricu divljaka, još bi preostale stotine hiljada.

Svet se menja, a Rek uskoro više neće imati gde da se sakrije.

Mislio je na Horeba i njegove ćerke. Šeststo godina drenajska rasa nametala je civilizaciju svetu kome je ova slabo pristajala. Bez milosti su osvajali, mudro podučavali i pretežno dobro vladali. Ipak, i za njih je nastupio sumrak, i novo carstvo čekalo je spremno da se izdigne iz krvi i pepela prethodnog. Ponovo pomisli na Horeba i nasmeja se. Ma šta da se desi, jedan starac će preživeti, pomisli. Čak i Nadircima trebaju dobre krčme. A ćerke? Šta će s njima biti kad horde provale kroz gradske kapije? Krvave slike preplaviše mu um.

„Izem ti!“, viknu i skotrlja se s kreveta da otvori prozor pod katancem od leda.

Zimski vetar zapahnu mu telo još toplo od kreveta i misli mu se naglo vratiše na današnjicu i dugo jahanje na jug. Prišao je klupi gde mu je ležala odeća i brzo se obukao. Bela vunena potkošulja i plave dokolenice bile su poklon od nežne Dori; tunika zlatno izvezenog okovratnika – zaostatak iz boljih vremena u Vagriji; prsnik od prevrnutе ovčije kože sa zlatnim uzicama dobio je od Horeba, a čizme od jelenske kože koje su mu dopirale do butina – iznenađenje od umornog putnika u nekoj inostranoj krčmi. A taj se sigurno iznenadio, pomisli Rek, prisećajući se kako su ga, pre svega mesec dana, preplavili strah i uzbuđenje dok se šunjavao u

čovjekovu sobu da ih ukrade. Pored ormara je stajalo bronzano ogledalo visine čovjeka; Rek je dugo zagledao svoj odraz. Video je visokog čovjeka sa smeđom kosom do ramena i lepo potkresanim brkovima, upečatljivu priliku u ukradenim čizmama. Navukao je opasač preko glave i stavio dugi mač u crno-srebrne kanije.

„Kakav junak“, reče svom odrazu sa ciničnim osmehom na usnama. „Kakav biser od junaka.“ Potegao je mač, parirao, pa bocnuo vazduh, držeći odraz na oku. Ručni zglob još mu je bio razgiban, hvat siguran. Ma šta drugo da nisi, kaza sebi, mačevalac jesi. S prozorske daske uze okruglu srebrnu amajliju – talisman koji mu donosi sreću otkako ga je ukrao iz javne kuće u Lentriji – pa gurnu tamnu kosu iza ušiju i stavi ga na čelo.

„Možda i nisi veličanstven“, kaza odrazu, „ali tako mi svih bogova u Misejlu, *izgledaš* tako!“

Oči mu uzvratije osmeh. „Regnak Lutalice, nemoj da mi se podsmevaš“, reče. Prebacio je ogrtač preko ruke, niz stepenice se odšetao do dugačke sobe i bacio pogled na ranjutarnju skupinu. Iza šanka, Horeb ga pozdravi.

„Rek, sine, to je već bolje“, reče i nagnu se nazad s lažnim divljenjem. „Kao da si izašao pravo iz neke Serbarove pesme. Piće?“

„Ne. Mislim da ga neću taći još neko vreme – recimo deset godina. Sinoćni alkohol još mi previre u ždreću. Jesi li mi spakovao malo one tvoje ogavne hrane za put?“

„Crvljive biskvite, ubuđao sir i dve godine star okrajak slanine; ako ga pozoveš, doći će, koliko vrvi od života“, odgovori Horeb. „I čturu najgoreg...“

U krčmu utom uđe vidovnjak u izbledejoj plavoj mantiji, koja mu je lepršala oko koščatih nogu i s motkom kojom je lupkao po drvenim daskama – i razgovor zamre. Rek je

progutao gađenje na čovekov izgled i izbegavao je da pogleda u razorene duplje gde su se nekad nalazile oči.

Starac pruži ruku na kojoj je nedostajao domali prst. „Srebrnjak da ti prorekнем budućnost“, reče glasom poput suvog vetra koji šapuće kroz zimsko granje.

„Zašto to rade?“, šapnu Horeb.

„Misliš, oči?“, odvrati Rek.

„Da. Kako neko može sam sebi da iskopa oči?“

„Izeš me ako znam. Kažu da im to pospešuje vizije.“

„Zvuči razumno otprilike kao da odsečeš sebi đoku da bi pospešio svoj seksualni život.“

„Ima nas raznih, Horebe, družе stari.“

Privučen njihovim glasovima, starac dohrama bliže i pruži ruku. „Srebrnjak da ti pročitam budućnost“, otpevuši. Rek se okrenu na drugu stranu.

„Hajde, Rek“, nagovarao ga je Horeb. „Vidi hoće li te pratiti sreća na putu. Šta može da škodi?“

„Ti plati. Ja ću da saslušam“, kaza Rek.

Horeb zavuče ruku duboko u džep kožne kecelje i spusti srebrni novčić starcu na dlan. „Za mog prijatelja“, reče. „Svoju budućnost znam.“

Starac čučnu na drveni pod, posegnu u otrcanu torbicu i izvuče punu šaku peska koji rasu oko sebe. Potom izvadi šest kostiju zglobova sa urezanim runama.

„Jesu li ovo ljudske kosti?“, šapnu Horeb.

„Tako kažu“, odgovori Rek. Starac počе da čara na drevnom jeziku; drhtavi glas orio mu se u tišini. Bacio je kosti na peskoviti pod, pa prešao prstima preko runa.

„Znam istinu“, reče naposletku.

„Pusti istinu, starče. Ispričaj mi priču punu medenih laži i sjajnih devica.“

„Znam istinu“, kaza vidovnjak kao da ga nije čuo.

„Ma, nek se nosi!“ kaza Rek. „Reci mi istinu, starče.“

„Čoveče, želiš li da je čuješ?“

„Batali tu prokletinju od obreda, samo ispričaj i gubi se!“

„Polako, Rek, polako! Tako on to radi“, reče Horeb.

„Možda. Ali baš se trudi da mi pokvari dan. Ionako ti nikad ne saopšte dobre vesti. Matori gad će mi verovatno reći da ću dokačiti kugu.“

„Želi istinu“, reče Horeb, kako obred nalaže, „i koristiće je mudro i valjano.“

„Zapravo ne želi i neće“, reče vidovnjak. „Ipak, sudbina se mora čuti. Ne želiš da čuješ o svojoj smrti, Regnak Lutalice, sine Argasov, i zato ću to zadržati za sebe. Ti si nepostojan čovek, i hrabar samo s vremena na vreme. Lopov si i sanjalica, i sudbina će te i opsedati i progoniti. Bežaćeš da je izbegneš, ali noge će te svejedno nositi k njoj. Ali ti ovo već znaš, Nogati, jer sanjao si sinoć o tome.“

„I to je to, starče? Besmisleno smeće? Je l' pošteno dati ovo u zamenu za srebrnjak?“

„Erl i legenda zajedno će biti na zidu. I ljudi će sanjati i ljudi će umirati, ali hoće li tvrđava pasti?“

Starac se okrenu i ode.

„Rek, šta si to sanjao sinoć?“, zapita Horeb.

„Horebe, ne veruješ valjda u ove koještarije?“

„Šta si sanjao?“, navali krčmar.

„Uopšte i nisam sanjao. Spavao sam kao klada. Ako izuzmemo onu glupavu sveću. Ostavio si je da gori cele noći i smrdela je. Moraš malo da pripaziš. Mogao si da izazoveš požar. Kad god svratim ovde, upozoravam te na te sveće. Nikad ne slušaš.“

2

Rek je ćutke gledao kako mu konjušar osedlava alatastog kastrata. Taj konj mu se nije dopadao – imao je zlobne oči i uši priljubljene uz glavu. Konjušar – mlad, vitak dečak – nežno mu je pevušio dok je uzdrhtalim prstima zatezao kolan.

„Zar nisi mogao da uzmeš belca?“, upita Rek. Horeb se nasmeja.

„Ne, jer bi na njemu izgledao još smešnije, i to bi bilo previše. Rek, umerenost je od ključne važnosti. Već ličiš na pauna – ionako će te proganjati svaki lentrijski mornar. Ne, bolje alatastog.“ Ozbiljnije dodade: „A u Grejvenu bi možda trebalo da se malo pritajiš. Visokog belca daleko je lakše uočiti.“

„Mislim da mu se ne sviđam. Vidi kako me gleda.“

„Otac mu je bio među najbržim konjima u Drenanu; majka bojna kobila Ozlednikovih kopljanika. Bolji rodoslov nećeš naći.“

„Kako se zove?“, upita Rek, i dalje neubeden.

„Kopljanik“, odgovori Horeb.

„To fino zvuči. Kopljanik... Pa, možda... samo možda.“

„Sunovrat je spreman, gospodine“, kaza konjušar i uzmače od alata. Konj zamahnu glavom i škljocnu zubima na dečaka u povlačenju, a ovaj se saplete i pade na kaldrmu.

„Sunovrat?“, reče Rek. „Kupio si mi konja po imenu *Sunovrat*?“

„Zar je ime uopšte bitno, Rek?“, odgovori Horeb nedužno. „Zovi ga kako hoćeš – moraš priznati da je životinja valjana.“

„Da nisam izrazito svestan koliko bi to smešno izgledalo, stavio bih mu brnjicu. Gde su devojke?“

„Previše uposlene da se pozdravljaju s lenjim bubama koje retko kad plaćaju račune. Briši sad.“

Rek je oprezno prišao kastriranom konju i blago mu se obratio. Ovaj ga mrko pogleda i dopusti mu da mu stavi sedlo. Prikupio je uzde, namestio plavi ogrtač pod tačno odgovarajućim uglom preko konjskih leđa i okrenuo životinju prema kapiji.

„Rek, skoro zaboravih...“, dozva ga Horeb, koji je žurio natrag u kuću. „Čekaj tren!“ Krupni krčmar nestade s vidika i nekoliko sekundi kasnije pojavi se s kratkim lukom od roga i brestovine i tobolcem crnih strela. „Evo. Pre nekoliko meseci neka mušterija je ostavila ovo umesto dela isplate. Deluje kao izdržljivo oružje.“

„Divno“, reče Rek. „Nekad sam bio dobar strelac.“

„Da“, kaza Horeb. „Samo, kad ga napneš, zapamti da oštri deo treba da bude uperen u drugu stranu, ne u tebe. Sad se gubi – i pazi na sebe.“

„Hvala ti, Horebe. I ti. I zapamti šta sam ti rekao za one sveće.“

„Hoću. Mali, briši. Srećno ti bilo.“

Rek je odjahao kroz južnu kapiju dok su stražari potkresivali fitilje u fenjerima. Senke zore splašnjavale su na ulicama

Drenana i dečica su se igrala ispod rešetke kapije. Izabrao je jug iz najočiglednijeg razloga. Nadirci marširaju sa severa i najkraći put da se udaljiš od bitke jeste pravom linijom u suprotnom smeru.

Bocnuo je petama i poterao konja na jug. S leve strane sunce na izlasku pomaljalo se iznad plavih vrhova istočnih planina. Nebo se plavelo, ptice pevale, a zvuci grada koji se budio dopirali su mu s leđa. Ipak, sunce je, Rek je znao, izlazi-lo radi Nadiraca. Za Drenaj, ovo je sumrak poslednjeg dana.

Popeo se na uzvišicu i zagledao se naniže u šumu Grejven, belu i devičansku pod zimskim snegom. A ipak, bilo je to mesto zlih legendi i izbegavao bi ga u uobičajenim okolnostima. Činjenica da je umesto toga odabrao da uđe onamo pokazivala je dve stvari: prvo, legende su izgrađene oko postupaka živog čoveka; drugo, poznaje tog čoveka.

Rejnard.

On i njegova banda krvožednih razbojnika imali su sedište u Grejvenu i bili su otvoren, gnojav plik u telu trgovine. Pljačkali su karavane, mučki ubijali hodočasnike, silovali žene. Ipak, šuma je bila tako velika da ih vojska nije mogla pronaći.

Rejnard. Otac mu je princ pakla, rodila ga je ulalijska plemkinja. Ili tako sam kaže. Kako je Rek čuo, majka mu je bila lentrijska kurva, a otac neki bezimeni mornar. Ove podatke nikad nije preneo dalje – nije, što bi se reklo, imao za to petlju. Čak i da jeste, uskoro bi mu se našla oko vrata nakon što tako nešto ispriča. Jedna od omiljenih Rejnardovih zabava sa zarobljenicima bila je da im peče delove tela na vrelom ugljenvlju i služi ih kao hranu nesrećnicima koje je zarobio zajedno s njima. Ako sretne Rejnarda, najbolje bi bilo da se ubije od laskanja. A ako to ne upali, da mu prenese najnovije vesti, pošalje ga u pravcu najbližeg karavana i hitro odjaše s njegove teritorije.

Rek se pobrinuo da sazna pojedinosti o svakom karavanu koji polazi kroz Grejven i kuda će se najverovatnije zaputiti. Svila, dragulji, začini, robovi, stoka. Zapravo uopšte nije želeo da uruči ove podatke. Ništa mu ne bi bilo draže nego da mirno projaše kroz Grejven, uz saznanje da je sudbina dotičnih karavana u božjim rukama.

Alatova kopita bila su tiha na snegu, a Rek se držao laganog koraka za slučaj da se konj saplete o skriveno korenje. Kroz toplu odeću počinjala je da mu se uvlači hladnoća i uskoro su mu se stopala u čizmama od jelenje kože smrzavala. Iz ranca je izvukao rukavice bez prstiju od ovčije kože.

Konj je klipsao dalje. U podne je Rek stao radi kratkog, hladnog obroka i sapeo konja pored smrznutog potoka. Debelim vagrijskim bodežom okrnjio je led kako bi životinja mogla da pije, pa joj dao šaku zobi. Pomilovao je dugački vrat i alatasta glava oštro se diže; konj iskezi zube. Rek odskoči unazad i pade u dubok smet. Načas je tamo ležao, pa se osmehnu.

„Znao sam da ti se ne sviđam“, reče. Konj se osvrnu, pogleda ga i frknu.

Dok se spremao da uzjaše, Rek pogleda u konjske sapi. Pored repa su se videli duboki ožiljci od šibe.

On nežno pređe rukom preko njih. „Dakle“, kaza, „neko te je bičevao, a, Sunovrate? Nisu ti slomili duh, je li, maleni?“ Skoči u sedlo. Ako bude imao sreće, računao je, izbaviće se iz šume za pet dana.

Čvornovati hrastovi izuvijanog korenja bacali su zlokobne, sumračne senke preko staze i grane su se sašaptavale na noćnom povetarcu dok je Rek na konju zalazio dublje u šumu. Mesec se uzdizao iznad drveća i na put bacao avetinjsko svetlo. Cvokotavih zuba, on poče da se osvrće u potrazi za dobrim logorištem, koje je pronašao sat kasnije u udubini